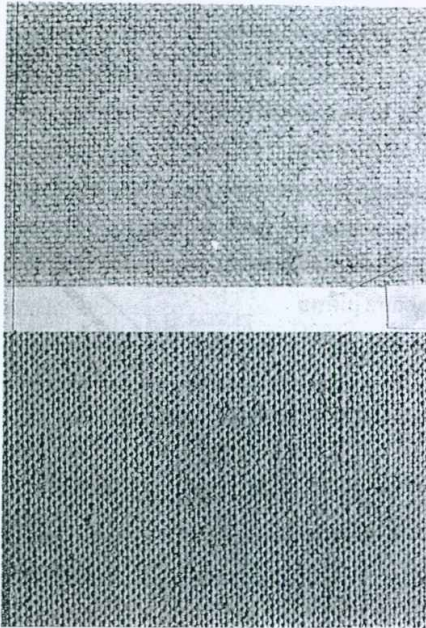

วัสดุอุปกรณ์สำหรับจิตรกรรม : ผ้าใบ

ผ้าใบ (canvas) หมายถึง พื้นรองรับจิตรกรรม ชนิดหนึ่งประกอบด้วยผ้าใบซึ่งขึงตั้งอยู่บนกรอบไม้ เพื่อใช้ในการระบายสี ผ้าใบนี้มีทั้งที่ทำขายสำเร็จรูป

และที่จิตรกรทำขึ้นใช้เอง ส่วนมากมักจะรองพื้นผ้าใบ ด้วยสีขาว

ชนิดของผ้าใบ วัสดุที่ทอเป็นผ้าใบมี ๓ ประเภท คือ

ภาพตัวอย่างผ้าลินิน (๑) เนื้อหยาบ (๒) เนื้อหยาบ ขนาดกลาง (๓) เนื้อขนาดกลาง (๔) เนื้อละเอียด

๑. ผ้าใบลินิน มีทั้งเนื้อหยาบจนถึงเนื้อละเอียด ผ้าลินินอย่างดีก็คือ ผ้าที่มีเนื้อแน่น ราคาของผ้าใบลินิน จะถูกหรือแพงขึ้นอยู่กับจำนวนเส้นใยใน ๑ ตารางนิ้ว ถ้าผ้าใบลินินราคาถูก เส้นใยจะห่างจนสามารถมองเห็น รูระหว่างเส้นใยผ้าใบลินินนั้น นอกจากนี้จะมีผ้าหลาย ชนิดสำหรับเลือกใช้ในการทำงานจิตรกรรมแล้ว ยัง

ต้องคำนึงถึงอายุใช้งานที่ทนทานด้วย ความทนนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น การรองพื้น เทคนิค ที่ดีและการเก็บรักษาไว้ในที่ ๆ มีอุณหภูมิไม่ร้อนหรือ เย็นจัด ถ้าเก็บผ้าใบลินินในที่ชื้นโดยมิได้นำออกมา ผึ่งลมเป็นครั้งคราว ผ้าใบจะขึ้นราและเนื้อผ้าจะยับหรือ หย่อนด้วย

รพิมพ์ภาพ
อย่างหนึ่ง
อันจะเป็น
ปะตลอดจน
วัดประจำ-

โสมดี

ป.

blications

Time

๒. ผ้าใบฝ้าย มีคุณสมบัติดีกว่าผ้าใบลินินหลายประการ เช่น เนื้อชนิดที่สามารถนำมาใช้ในการทำจิตรกรรมมีเพียงขนาดเดียวคือกับผ้าลินิน ระดับความหนาบางของผ้าฝ้าย มีหน่วยเป็นน้ำหนัก คือจำนวนออนส์ต่อผ้า ๑ หลา ที่นิยมใช้ในการทำงานจิตรกรรม คือ น้ำหนักเบอร์ ๑๐ ถ้าเบอร์ ๘ จะบางเกินไป ถ้าเบอร์ ๑๒ จะหนาเกินไปยากแก่การนำมาซึ่งบนกรอบไม้ได้ นอกจากนี้ผ้าใบฝ้ายที่ผลิตจากโรงงานบางแห่งมีคุณภาพไม่คงตัวสม่ำเสมอ เวลาเลือกควรเลือกคู่ที่มีเนื้อเรียบเสมอกัน ไม่มีเส้นด้ายกระโดดหรือจุดดำ ๆ ของขี้ฝ้ายหรือปมของเส้นด้ายเป็นกระจุก ๆ ความสิ้นผ้า ผ้าใบฝ้ายมีคุณสมบัติที่ต่ำกว่าผ้าลินินสองประการ คือ ราคาถูกกว่าและทนความชื้นดีกว่า

๓. ผ้าใบปอหรือที่เรียกเบอร์แลป (burlap) มีเนื้อหยาบดูสวยแปลกตาเวลาทำจิตรกรรม แต่นานไปสีจะคล้ำลงและเปื่อยง่าย เนื้อของผ้าใบปอจะรวนคั่งนั้นจึงนิยมปะทับลงบนผ้าอื่นที่เนื้อละเอียดกว่า เพื่อเสริมให้อยู่ตัว หรือนำไปปะกาวติดกับแผ่นไม้กระดาน

วัสดุรองพื้นผ้าใบ (ground) ไม่ว่าผ้าใบชนิดใดก่อนจะนำมาใช้ต้องรองพื้นผ้าใบด้วยวัสดุรองพื้นก่อน ผ้าใบสำเร็จรูปจากโรงงานมักระบุว่าเป็นผ้าใบสำหรับสีน้ำมันหรือสีอะคริลิก (acrylic) แต่จะไม่ระบุรายละเอียด เช่น ถ้าเป็นผ้าใบสำหรับสีอะคริลิกนั้น เราไม่สามารถรู้ว่ารองพื้นชั้นแรกด้วยยางอะคริลิก (acrylic resin) และเคลือบทับด้วยอะคริลิก เจสโซ (acrylic gesso) หรือไม่ ถ้าไม่มีการรองพื้นที่ถูกต้องผ้าใบจะย่นขณะทำงานจิตรกรรมหรือภายหลังก็ได้ ถ้าเป็นสีน้ำมันจะไม่ได้ระบุว่ารองพื้นเป็นสีขาวชนิดมีสารตะกั่ว (flake white หรือ lead white) หรือเป็นสีขาวประเภททิทาเนียม (titanium white) ซึ่งอาจจะสำรวจดูเอาจากการลองพับชายของผืนผ้าใบดู ถ้าเป็นสีขาวแบบมีสารตะกั่วจะทำให้ผิวรองพื้นแตกเป็นรอยร้าว แต่ถ้าสีขาวประเภททิทาเนียมจะยึดหยุ่นดีกว่า

ข้อเสนอแนะในการสำรวจดูคุณภาพการรองพื้นชนิดต่าง ๆ

๑. ผ้าใบที่รองพื้นด้วยสีอะคริลิก ต้องระวังไม่ให้รองพื้นบางเกินไป มิฉะนั้นถ้านำไปใช้กับสีประเภทน้ำมันสีจะซึม สามารถตรวจดูได้โดยการยกขึ้นส่องกับแสง ถ้าปรากฏมีรูแสงผ่านได้ แสดงว่าบางไป นอกจากนี้ควรตรวจดูว่ารองพื้นนั้นเรียบสม่ำเสมอตลอดแผ่น ถ้าจะให้ดีควรผสมเจสโซทาทำบลงอีกเพื่อให้แน่ใจว่ารองพื้นมีประสิทธิภาพที่ดีที่สุด

๒. ผ้าใบลินินที่รองพื้นด้วยสีอะคริลิก ผ้าลินินนั้นโดยธรรมชาติแล้วจะดูดความชื้นในอากาศได้ง่าย คั่งนั้นมักยืดตัวในที ๆ มีอากาศชื้น ฉะนั้นก่อนการรองพื้นควรเคลือบด้วยสารอะคริลิก (acrylic medium)

๓. ผ้าใบที่รองพื้นด้วยวัสดุรองพื้นประเภทสีน้ำมัน จะต้องเลือกผ้าใบที่มีเนื้อหนาพอที่จะทากาวและรองพื้นสีน้ำมัน ถ้าใช้ผ้าบาง ผ้าจะย่นได้ กาว (ประเภทกาวหนังกระดาษ) และวัสดุรองพื้นประเภทน้ำมันจะช่วยอุดรูผ้า ถ้ารองพื้นแล้วน้ำมันก็ยังสามารถทะลุมาถึงด้านหลังก็แสดงว่า กาวที่เคลือบก่อนรองพื้นอาจเคลือบไม่ดีพอ

ข้อควรระวัง ไม่ควรใช้ผ้าใบที่รองพื้นประเภทสีน้ำมัน ทำจิตรกรรมสีอะคริลิก เพราะสีอะคริลิกจะไม่ยึดติดกับผ้าใบรองพื้นประเภทสีน้ำมัน

การประกอบพื้นผ้าใบมี ๒ ประเภท คือ

๑. การทำผ้าใบประเภทแผ่น (canvas panels) เริ่มจาก การนำผ้าใบไปชุบลงในตัวสารอะคริลิกหรือกาวที่ทำจากหนังสัตว์ (ผสมกาว ๑ ส่วนกับน้ำ ๑๒ ส่วน) ซึ่งเป็นการรองพื้นชั้นแรก ขณะที่ผ้าใบยังเปียกอยู่นำไปหุ้มลงบนแผ่นไม้หรือกระดาษอัด ดึงให้ตึงอยู่นำไปหุ้มลงบนแผ่นไม้หรือกระดาษอัด ดึงให้ตึงพับให้เรียบร้อย ด้านหลังพยายามไล่ฟองอากาศออกก่อนพับชายผ้าไปด้านหลังโดยนำชิ้นไม้ครูดไปบนแผ่นผ้าใบด้านหลังแล้วจึงนำ วัสดุรองพื้นคั่งที่ปรายมาแล้วฉาบแผ่นด้านหลังให้ทั่ว

๒. การทำผ้าใบประเภทขึงกับกรอบไม้ ธรรมดาแล้วถ้าผ้าใบยังมิได้รับการชุบเคลือบจะต้องขึงบนกรอบ

ให้หย่อนเล็กน้อย ถ้าขึงผ้าคิงกรอบไม้ควรวัดสารไม ไม่ควรยึดให้แน่นคลงตามมุมขคลุมผ้าใบลงกรอบทั้ง ๔ หนึ่งไปข้างบริเวณกลาใช้คีมสำหรับ

ยิงลา

ระวังไม่ให้
สีประเภท
ชั้นสองกับ
นอกจากนี้
ตลอดแผ่น
เห็นแน่ใจว่า

ก ผ้าลินิน
วางได้ง่าย
ก่อนการ
medium)
ประเภทสี
จะทาภาว
ในได้ กวาง
ในประเภท
ยังสามารถ
อรองพื้น

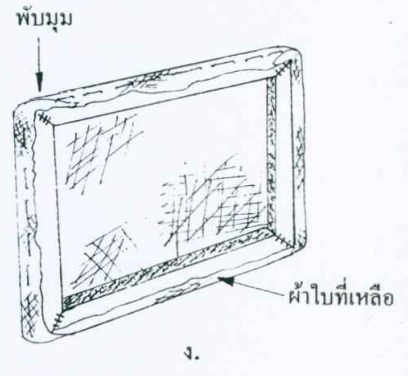
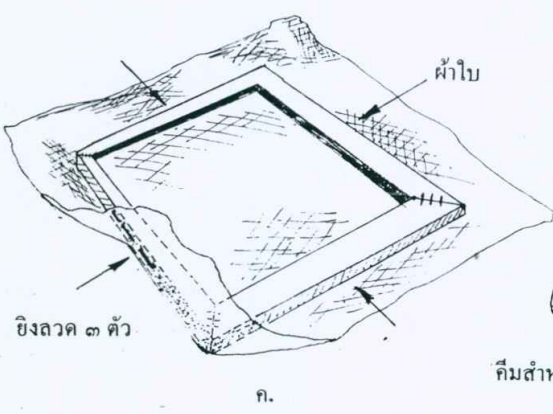
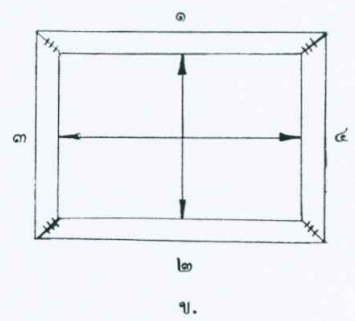
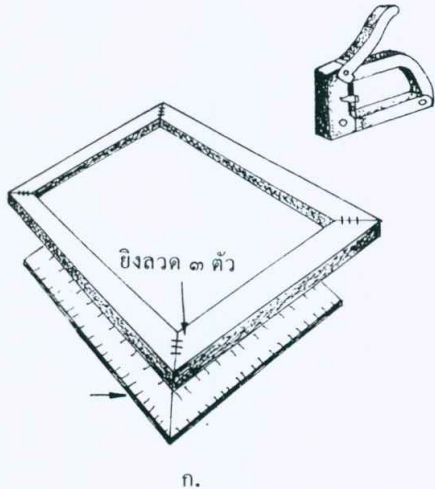
ในประเภท
ะคริลิกจะ

ื่อ
s panels)
คริลิกหรือ
กับน้ำ ๑๒
โบยังเปียก
จ ดึงให้ตึง
เ ดึงให้ตึง
วากาออก
ไปบนแผ่น
เขยมาแล้ว

ย้ ธรรมชาติ
งบนกรอบ

ให้หย่อนเล็กน้อย เพราะเมื่อรองพื้นแห้งแล้วจะหดตัว
ลง ถ้าขึงผ้าที่มีได้เคลือบจนตึง หลังเคลือบแล้วจะหดตัว
ดิ่งกรอบไม้บิดเบี้ยวไปด้วย ถ้าซื้อกรอบไม้สำเร็จรูป
ควรวัดสำรวจดูว่ากรอบได้มุมและขนาดที่ถูกต้องหรือไม่
ไม่ควรเชื่อการกระดัดด้วยสายตา ก่อนทำการขึงควร
ยึดให้แน่นด้วยยิงลวดเย็บกระดาษประมาณ ๓ ตัว
ลงตามมุมของกรอบด้านหลังทั้ง ๔ มุม (ดูภาพ ก.)
คลุมผ้าใบลงบนกรอบด้านหน้าให้เหลือเศษผ้าใบยื่นออก
กรอบทั้ง ๔ ด้าน ๆ ละ ๑ นิ้วครึ่ง ตลบชายผ้าใบด้าน
หนึ่งไปข้างหลัง ยิงลวดเย็บกระดาษประมาณ ๓ ตัวลง
บริเวณกลางของกรอบที่สันกรอบด้านนั้น (ดูภาพ ข.)
ใช้เข็มสำหรับดึงผ้าใบ (หรือมือ) ดึงชายผ้าใบฟากตรง

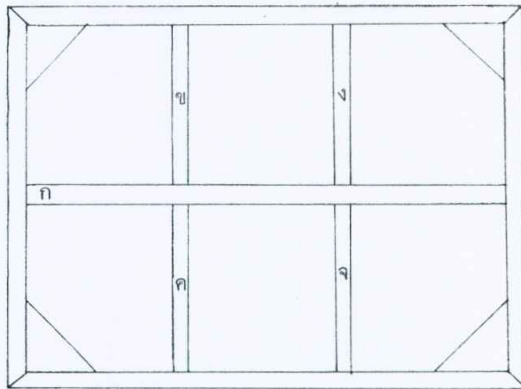
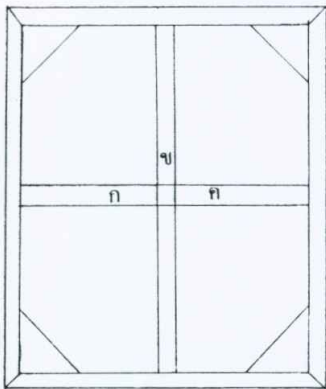
ข้าม บริเวณกึ่งกลางเช่นกันให้ตึงแล้วยิงลวดเย็บกระดาษ
ยึดไว้ในลักษณะเดียวกัน ทำตามกระบวนการนี้กับอีก
๒ ด้านที่เหลือ (ดูภาพ ค.) ในขั้นแรกผ้าใบจะฉุดจัด
ให้ตึงและสมดุลอยู่บนกรอบ ที่มีลวดเย็บกระดาษผ้าใบ
บริเวณกึ่งกลางของกรอบทั้ง ๔ ด้าน ๆ ละ ๓ ตัว ถ้า
ผ้าใบยังมีลักษณะโย้เย้ขาดสมดุล แก้ไขโดยการแกะ
ลวดเย็บกระดาษด้านใดด้านหนึ่งออกดิ่ง และจัดผ้าใบ
ให้สมดุลขึ้นแล้วจึงยิงลวดลงที่เดิม การขึงผ้าใบบน
กรอบนั้น จะเป็นการทำงานจากกึ่งกลางของกรอบไป
สู่มุมของกรอบทั้ง ๔ ชั้นที่ ๒ จะหันกลับไปดึงและ
ยิงลวดเย็บกระดาษและยึดบริเวณที่ถัดจากกึ่งกลางของ
กรอบแรกอีก ๓ ตัว อาจจะต้องออกทางซ้ายมือหรือ

ทางขวามือก็ได้ สิ่งที่สำคัญก็คือ ใช้คัมบังผ้าใบบริเวณที่ตรงกันข้ามให้ตึงแล้วจึงวาดขีดไว้ ๓ ตัวเช่นกัน ทำคัมบังกับอีก ๒ ด้าน ของกรอบที่เหลือแล้วกลับไปจุดเริ่มต้นใหม่ คราวนี้อาวลวด ๓ ตัวยึดบริเวณถัดจากกึ่งกลางอีกฟากหนึ่งของกรอบคนละฟากกับที่ทำไปแล้ว ในขั้นที่ ๒ แล้วทำตามกรรมวิธีเดิมจนครบทั้ง ๔ ด้านของกรอบ เทคนิคที่สำคัญของการชิงผ้าใบนี้ก็คือ ดึงผ้าใบไว้กับกรอบที่ละจุดเหมือน ๆ กันทั้ง ๔ ด้าน โดย

ทำไปพร้อม ๆ กันแทนที่จะทำให้เสร็จไปที่ละด้าน ๆ หลังจากยึดลวดกระดวยไปถึงมุมทั้ง ๔ มุมแล้ว พับคลบชายผ้าใบที่ยื่นออกจากมุมกรอบทั้ง ๔ ให้แนบเข้าหามุมด้านใดด้านหนึ่งของกรอบยึดตรึงให้เรียบร้อย (ดูภาพ ง.)

การชิงผ้าใบในลักษณะนี้เป็นการชิงผ้าใบ บนกรอบที่ไม่ใหญ่จนเกินไป ถ้าจิตรกรรมขนาดใหญ่มาก กรอบไม้จะต้องมีชั้นไม้ที่เสริมอีก ดังรูป

ขนาดมาตรฐานของผ้าใบ ขนาดมาตรฐานที่มีขายสำเร็จรูปมีหลายขนาด ในประเทศฝรั่งเศส แบ่งเป็น ๓ ประเภท คือ ภาพคนเหมือน (Portrait) ภาพทิวทัศน์ (Landscape) และภาพทิวทัศน์ทะเล (Seascape) แต่ละประเภทมี ๑๕ ขนาด มีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า ที่มีสัดส่วนเหมาะสมตามกฎเกณฑ์ด้านคณิตศาสตร์ของทฤษฎี เดอะโกลด์มีน(The Golden mean Rectangle)

หรือไดนามิคซิมเมตรี (dynamic symmetry) ปัจจุบันนี้จิตรกรสมัยใหม่ได้เคร่งครัดกับเรื่องของขนาดสัดส่วนของกรอบผ้าใบเช่นในอดีต ในประเทศอังกฤษนั้นขนาดของผ้าใบมาตรฐานสำหรับภาพทิวทัศน์มี ๓ ขนาด คือ ๓๐×๕๐ นิ้ว ๓๖×๕๔ นิ้ว ๔๐×๖๐ นิ้ว สำหรับภาพคนเหมือน ทั้งในอังกฤษและอเมริกามีขนาดมาตรฐาน (มาตราส่วนเป็นเซนติเมตร) ดังนี้

เบอร์ คนเก

๑	๒๖
๒	๒๘
๓	๒๙
๔	๓๑
๕	๓๒
๖	๔๑
๗	๔๖
๘	๕๓
๙	๕๔
๑๐	๖๑
๑๑	๖๕
๑๒	๗๑
๑๓	๗๕
๑๔	๗๖
๑๕	๘๑
๑๖	๘๖
๑๗	๙๑
๑๘	๙๖
๑๙	๑๐๑
๒๐	๑๐๖
๒๑	๑๑๑
๒๒	๑๑๖
๒๓	๑๒๑
๒๔	๑๒๖
๒๕	๑๓๑
๒๖	๑๓๖
๒๗	๑๔๑
๒๘	๑๔๖
๒๙	๑๕๑
๓๐	๑๕๖
๓๑	๑๖๑
๓๒	๑๖๖
๓๓	๑๗๑
๓๔	๑๗๖
๓๕	๑๘๑
๓๖	๑๘๖
๓๗	๑๙๑
๓๘	๑๙๖
๓๙	๒๐๑
๔๐	๒๐๖
๔๑	๒๑๑
๔๒	๒๑๖
๔๓	๒๒๑
๔๔	๒๒๖
๔๕	๒๓๑
๔๖	๒๓๖
๔๗	๒๔๑
๔๘	๒๔๖
๔๙	๒๕๑
๕๐	๒๕๖
๕๑	๒๖๑
๕๒	๒๖๖
๕๓	๒๗๑
๕๔	๒๗๖
๕๕	๒๘๑
๕๖	๒๘๖
๕๗	๒๙๑
๕๘	๒๙๖
๕๙	๓๐๑
๖๐	๓๐๖
๖๑	๓๑๑
๖๒	๓๑๖
๖๓	๓๒๑
๖๔	๓๒๖
๖๕	๓๓๑
๖๖	๓๓๖
๖๗	๓๔๑
๖๘	๓๔๖
๖๙	๓๕๑
๗๐	๓๕๖
๗๑	๓๖๑
๗๒	๓๖๖
๗๓	๓๗๑
๗๔	๓๗๖
๗๕	๓๘๑
๗๖	๓๘๖
๗๗	๓๙๑
๗๘	๓๙๖
๗๙	๔๐๑
๘๐	๔๐๖
๘๑	๔๑๑
๘๒	๔๑๖
๘๓	๔๒๑
๘๔	๔๒๖
๘๕	๔๓๑
๘๖	๔๓๖
๘๗	๔๔๑
๘๘	๔๔๖
๘๙	๔๕๑
๙๐	๔๕๖
๙๑	๔๖๑
๙๒	๔๖๖
๙๓	๔๗๑
๙๔	๔๗๖
๙๕	๔๘๑
๙๖	๔๘๖
๙๗	๔๙๑
๙๘	๔๙๖
๙๙	๕๐๑
๑๐๐	๕๐๖

ใน
จิตรกรจะ
ดึงต่อไป
ภาพเต็มตัว
(whole le
ภาพเต็มตัว
(whole le

Chaet, Be
Holt I
Meyer, R:
1981.

เบอร์	คนเหมือน	ทิวทัศน์	ทิวทัศน์ทะเล
๑	๒๒ × ๑๖	๒๓ × ๑๔	๒๒ × ๑๒
๒	๒๔ × ๑๕	๒๔ × ๑๖	๒๔ × ๑๔
๓	๒๗ × ๒๒	๒๗ × ๑๕	๒๗ × ๑๖
๔	๓๓ × ๒๔	๓๓ × ๒๒	๓๓ × ๑๕
๕	๓๕ × ๒๗	๓๕ × ๒๔	๓๕ × ๒๒
๖	๔๑ × ๓๓	๔๑ × ๒๗	๔๑ × ๒๔
๗	๔๖ × ๓๗	๔๖ × ๓๓	๔๖ × ๒๗
๑๐	๕๕ × ๔๖	๕๕ × ๓๗	๕๕ × ๓๓
๑๒	๖๑ × ๕๐	๖๑ × ๔๖	๖๑ × ๓๗
๑๕	๖๕ × ๕๔	๖๕ × ๕๐	๖๕ × ๔๖
๒๐	๗๓ × ๖๐	๗๓ × ๕๔	๗๓ × ๕๐
๒๕	๘๑ × ๖๕	๘๑ × ๖๐	๘๑ × ๕๔
๓๐	๘๒ × ๗๓	๘๒ × ๖๕	๘๒ × ๖๐
๔๐	๑๐๐ × ๘๑	๑๐๐ × ๗๓	๑๐๐ × ๖๕
๕๐	๑๑๖ × ๘๕	๑๑๖ × ๘๑	๑๑๖ × ๗๓
๖๐	๑๓๐ × ๙๗	๑๓๐ × ๘๕	๑๓๐ × ๘๑
๗๐	๑๔๖ × ๑๑๔	๑๔๖ × ๙๗	๑๔๖ × ๘๕
๑๐๐	๑๖๒ × ๑๓๐	๑๖๒ × ๑๑๔	๑๖๒ × ๙๗
๑๒๐	๑๘๕ × ๑๓๐	๑๘๕ × ๑๑๔	๑๘๕ × ๙๗

ในกรณีที่ต้องการเขียนภาพคนเหมือนของบุคคลจิตรกรจะต้องเขียนตามขนาดผ้าใบที่เป็นมาตรฐานดังต่อไปนี้

ภาพเต็มตัวของสังฆราช (whole length bishop)	๗๐ × ๑๐๖ นิ้ว
ภาพเต็มตัว (whole length)	๕๘ × ๘๕ นิ้ว

ภาพเต็มตัวขนาดเล็ก (small whole length)	๕๒ × ๘๘ นิ้ว
ภาพครึ่งตัวของสังฆราช (half length bishop)	๔๔ × ๕๖ นิ้ว
ภาพครึ่งตัว (half length)	๔๐ × ๕๐ นิ้ว
ภาพครึ่งตัวขนาดเล็ก (small half length)	๓๔ × ๔๔ นิ้ว
ขนาดคิต-แคท (Kit - cat)	๒๘ × ๓๖ นิ้ว
ขนาด ๓ ส่วน (three - quarter)	๒๕ × ๓๐ นิ้ว

ภาพเต็มตัวของสังฆราช คือ ภาพคนเหมือนตั้งแต่ศีรษะจรดเท้า (figure) ของบุคคลสำคัญ เช่น ผู้เป็นประมุขของศาสนาหรือของประเทศ ส่วนภาพขนาดเล็กเต็มตัวนั้นเป็นภาพคนเหมือนตั้งแต่ศีรษะจรดเท้าของกษัตริย์

ส่วนภาพครึ่งตัว คือ ภาพคนเหมือนจากศีรษะจรดบริเวณส่วนเอว

ขนาดคิต-แคท คือ ขนาดภาพที่ใช้แขวนในห้องที่มีเพดานต่ำ ซื่อนี้มาจากสมาคมในอังกฤษของ คริสโตเฟอร์ แคท (Christopher Cat) ซึ่งประดับภาพเหมือนของสมาชิกสมาคมที่วาดโดยจิตรกร คือ เซอร์ จอห์นฟรี (Sir Geoffrey) ภาพคนเหมือนเหล่านั้นมีสัดส่วนที่ตั้งระบุในขนาด คิต-แคท ข้างบน

ขนาด ๓ ส่วน คือ ภาพคนเหมือนจากศีรษะจรดบริเวณสะโพก

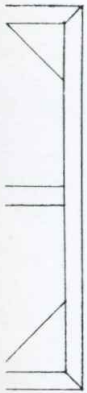
มะลินัตร์ เอื้ออานันท์

บรรณานุกรม

- Chaet, Bernard. An Artist's Notebook : Techniques and Material. New York : Holt Rinehart and Winston, 1979.
- Meyer, Ralph. A Dictionary of Art Terms and Techniques. Barns and Noble Books, 1981.

ทีละด้าน ๆ
มุมแล้ว พับ
๔ ให้แนบ
ให้เรียบร้อย

ผ้าใบ บน
คใหญ่มาก

๑) ปัจจุบัน
ของขนาด
คคือ กฤษ
ทัศน์มี ๓
× ๖๐ นิ้ว
กามีขนาด